

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 109 stemmer mod 10; 8 stemte hverken for eller imod.

Fjerde næstformand (Ninn-Hansen):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til lov om nedsættelse af et udvalg vedrørende forsvarets og politiets efterretningstjenester [af Gert Petersen (SF) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 81. Fremsat 3/11 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

Det lovforslag, som vi har til første behandling her i dag, er, som det da også nævnes i bemærkningerne til forslaget, ikke nyt. Det er i det hele identisk med det forslag, der var til første behandling her i tinget for mindre end 2 år siden, nemlig den 23. april 1976. Som det vil erindres, havde vi her i folketinget i 1976 to meget grundige og dybtgående debatter, hvis hovedtema var de statslige efterretningstjenester og spørgsmålet om kontrollen hermed.

Angående det første spørgsmål, om vi skal have en statslig efterretningstjeneste i Danmark, har jeg kun ganske få bemærkninger, idet jeg er enig med forslagsstillerne i, at det under de givne forhold er nødvendigt at sikre samfundet gennem en statslig efterretningsvirksomhed. I den forbindelse vil jeg gerne fremhæve, at når der nu engang er en bred både folkelig og politisk forståelse herfor og tilslutning hertil, er det også nødvendigt, at vi giver tjenesterne sådanne arbejdsvilkår, at de på forsvarlig måde kan opfylde de krav, man fra samfundets side stiller til netop dette arbejde.

Hermed er vi så ved sagens andet hovedspørgsmål, spørgsmålet om kontrollen med efterretningstjenesterne. Om dette spørgsmål vil jeg generelt sige, at ingen vel forestiller sig, at efterretningstjenesterne ikke skal stå til ansvar for det arbejde, de udfører. Begge efterretningstjenester arbejder naturligvis under den lovgivning, som folketinget selv har vedtaget. Jeg kan eksempelvis fremhæve, at politiets efterretningstjeneste således ikke ukontrolleret kan foretage beslaglæggelse, iværksætte telefonaflytning, foretage ransagning m. v. Sådanne politimæssige efterforskningskridt må kun foretages og bliver kun foretaget under nøje iagttagelse af de bestemmelser i retsplejeloven, som netop er givet med henblik på beskyttelse af det enkelte individs interesser. Netop på disse områder er der gennem retsplejelovens bestemmelser givet den bedst tænkelige beskyttelse af det enkelte individ, nemlig ved den kontrol, der udøves af vore uafhængige domstole.

Hertil kommer den kontrol, der udøves af det såkaldte Wambergudvalg, der har til opgave at føre tilsyn med politiets efterretnings-tjenestes registrering og videregivelse af oplysninger, ligesom udvalget skal holde sig underrettet om de til enhver tid fulgte retningslinjer for registrering.

Det er min bestemte opfattelse, at den kontrol, som dette uafhængige udvalg fører på dette område, udgør en meget væsentlig garanti for, at dette meget centrale arbejdsområde varetages efter de herom gældende regler. Som tidligere nævnt fra denne talerstol er antallet af registrerede personer i dag betydeligt mindre end før udvalgets nedsættelse. Det er min opfattelse, at udvalgets arbejde har været stærkt medvirkende til denne udvikling.

Endelig må jeg nævne, at jeg som parlamentarisk ansvarlig justitsminister fører en løbende kontrol med det arbejde, der udføres af politiets efterretningstjeneste. Jeg er mig denne forpligtelse meget bevidst, og jeg ved, at det samme er tilfældet hos min kollega i forsvarsministeriet i relation til forsvarets efterretningstjeneste.

Det er på denne baggrund regeringens opfattelse, at der ikke efter det foreliggende er noget behov for oprettelse af et nyt kontrolorgan i forbindelse med efterretningstjenesterne, men da vi allerede om få dage igen her i folketinget skal drøfte spørgsmålet ved-

[Justitsministeren]

rørende efterretningstjenesterne, skal jeg understrege, at jeg finder det værdifuldt, at vi både på baggrund af denne første behandling i dag og på baggrund af forespørgselsdebatten på næste torsdag kan få en ny tilbagemelding fra folketingets partier om deres syn på efterretningstjenesternes virksomhed og på kontrollen hermed.

Hjortnæs (S):

Forslaget om et parlamentarisk udvalg til at føre kontrol med efterretningstjenesterne har nu efterhånden været fremme nogle gange til drøftelse her i folketinget, og mit partis skiftende ordførere og jeg selv har ved disse lejligheder givet udtryk for vores principielle holdning. Vi har også givet vores kommentarer til dette forslags enkelte bestemmelser, og det er næppe muligt for mig at komme med noget nyt i denne sag.

Jeg vil godt sige, at den seneste tids begivenheder nok kan give anledning til overvejelser, men jeg tror ikke, der er nogen grund til at tro, at det, der i givet fald kan være behov for, er et særligt og et ekstra kontrolorgan. Jeg mener, at vi har de muligheder indbygget i det nuværende system, som er nødvendige for at føre en tilstrækkelig effektiv kontrol med efterretningstjenesterne.

Jeg må altså endnu en gang bedrøve hr. Gert Petersen og socialistisk folkeparti med, at vi ikke kan medvirke til at fremme dette lovforslag.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Fremskridtspartiet har ved flere lejligheder udførligt gjort rede for vores synspunkter på de spørgsmål, der drøftes ved denne første behandling. Derfor skal jeg i dag nøjes med at sige, at efter mit partis opfattelse vil lovforslaget betyde en uheldig udvanding af regeringens parlamentariske ansvar for efterretningstjenesterne, og af denne grund kan vi ikke støtte lovforslaget.

Mette Madsen (V):

Et stort flertal i folketinget ønsker, at Danmark skal have et forsvar. Det er derfor også naturligt at sikre dette forsvar mod spionage, sabotage og undergravning. Derfor er efterretningstjenester nødvendige. Derfor må sådanne efterretningstjenester have vilkår,

der sikrer, at deres arbejde kan gøres, at det ikke umuliggøres.

Venstre er tilfreds med, at kontrollen udøves gennem de ansvarlige ministre. Vi havde denne holdning i 1972 og i 1976, da tilsvarende forslag blev drøftet, og intet tilsiger en ændring i den retning, som modstandere af dansk forsvar er talsmænd for.

Venstre vender sig følgerlig mod SFs lovforslag.

Hagen Hagensen (KF):

Det konservative folkeparti afviser helt klart, som vi har gjort det før, det forslag, der her er til behandling. Vi gjorde det i 1972, da vor ordfører, Knud Østergaard, sagde, at dette forslag aldrig skulle have været fremsat her i tinget. Det gælder stadig, og det gælder også, når vi nu skal til at behandle det her igen, efter at SF har genfremsat det. Jeg kan også henvise til, hvad mit partis ordfører sagde, da forslaget for et par år siden var til drøftelse. Hr. Ninn-Hansen fastslog, at vi skal have en efterretningstjeneste, og at der ikke er nogen grund til at have et organ til at føre kontrol med denne.

Det skal klart slås fast, at ministeren har et ansvar, der er hans alene. Vi skal lige så klart afvise, at ministeren skal have andre til at tage del i det ansvar, som han alene har og skal have. Ministeren har ansvaret for, at borgernes frihedsrettigheder respekteres, og jeg kan i det hele henvise til de bemærkninger, som ministeren gjorde herom. Det er klart, at vi må have en efterretningstjeneste, og den ville ikke opfylde, hvad den skulle, hvis man skulle have kontrol med den som foreslået.

Jeg vil have lov til at nævne, at der er udfærdiget en instruks efter den såkaldte Kejsergadesag. Den er ikke offentliggjort, men det var måske værd at overveje, om den skulle offentliggøres, så at man ved, hvordan denne tjeneste udøves.

Og så vil jeg også godt lige have lov til at nævne, at der er fremkommet en redegørelse fra kommissionsdomstolen af juli i fjor. Den er omdelt til nogle af os i dette ting, men der var måske grund til at sige til ministeren, at den burde vel nok omdeles til alle. Jeg synes, den har kendetegnet forholdene på en sådan måde, at den understreger, at der ikke er be-

[Hagen Hagensen]

hov for nogen lovgivning af den art, som er foreslået her.

Ebbe Carlsen (CD):

Under debatten ved folketingets første behandling den 23. april 1976 af det af SF den 10. februar 1976 fremsatte tilsvarende lovforslag gav hr. Erhard Jakobsen udtryk for, at centrum-demokraterne ønskede det nuværende kontroludvalg ophævet.

Baggrunden herfor var den, at vi fandt og fortsat finder, at det parlamentariske ansvar for de to efterretningstjenester af effektivitetsgrunde udelukkende bør ligge hos de respektive ministre, forsvarsministeren og justitsministeren.

Med den samme begrundelse vil centrum-demokraterne da også modsætte sig dette af SF genfremsatte lovforslag, som vi tolker som et nyt forsøg på at udvande efterretningstjenesternes effektivitet gennem etablering af et kontroludvalg med stærkt udvidede beføjelser set i forhold til det kontroludvalg vedrørende registrering, det såkaldte Wambergudvalg, som blev nedsat af regeringen den 8. juni 1964.

Det her foreslåede udvalg vil åbenbart bl. a. via den i lovforslagets § 4 hjemlede spørgsmålsret for udvalgets medlemmer over for regeringen få tildelt en kompetence, der ved et misbrug, som må anses for nærliggende, vil række langt ud over den kontrol med personregistreringen foretaget af politiets efterretningstjeneste, som Wambergudvalget i sin tid fik tildelt som sit kommissorium. Sådan vil i princippet hele forsvarrets efterretningsvirksomhed, der fortsat falder uden for Wambergudvalgets kompetence, blive inddraget under det af SF foreslåede udvalgs kontrol.

Centrum-demokraterne må derfor anse lovforslaget for at være et fornyet forsøg på yderligere at indskrænke den i forvejen stærkt begrænsede virksomhed, som efterretningstjenesterne inden for de gældende lovmæssige rammer har mulighed for at udfolde.

Jeg vil gerne i denne forbindelse erindre om, at hr. Hjortnæs under folketingsdebatten den 18. februar 1976, spalte 6139 i folketingets forhandlinger, udtalte, at den konkrete virkning af udvalgets arbejde har været en begrænsning i omfanget af de foretagne regi-

streringer og videregivelse af oplysningerne, en begrænsning, som CD tidligere har beklaget. Denne beklagelse vil vi gerne gentage. Vi mener således ikke, at de nuværende beføjelser for efterretningstjenesterne er vidtgående nok, såfremt regeringen skal have et forsvarligt informationsgrundlag for varetagelsen af de sikkerhedsmæssige interesser, som er knyttet til landets indre og ydre forsvar. Heri ligger der formentlig en fristelse for efterretningstjenesternes personel til at overskride de rammer, som bl. a. er fastsat ved regeringserklæringen af september 1968. Som det fremgår af den beretning, der er afgivet af kommissionsdomstolen af 13. juli 1977, side 11, har domstolen dog ikke fundet holdepunkt for, at forsvarrets efterretningstjeneste har optrådt i strid med den nævnte erklæring.

Af denne grund er der derfor heller ikke for CD nogen anledning til at betvivle, at efterretningstjenesterne hidtil har overholdt de øvrige gældende lovmæssige begrænsninger, herunder danske borgeres grundlovssikrede rettigheder. Vi er derfor af den opfattelse, at vi må kunne afskaffe det særlige kontroludvalg, da man i et demokratisk system med et parlamentarisk ansvar for den til enhver tid siddende justitsminister bør kunne have tiltro til, at denne selv vil kunne skønne over omfanget af de nødvendige registreringer. Jeg kan efter forhandling i partiets folketingsgruppe bebude, at der vil blive stillet et ændringsforslag med det nævnte sigte under udvalgsbehandlingen af det nærværende lovforslag.

Afsluttende skal jeg udtale, at genfremsættelsen af SFs lovforslag efter centrumdemokraternes opfattelse må betragtes som udtryk for en ubegrundet mistillid til de efterretningstjenesterne ansvarlige ministre og til det personel, der udfører de efterretningsmæssige opgaver, og derfor går vi fortsat imod SFs forslag.

Tove Jørgensen (DKP):

DKP vil støtte ethvert initiativ, som kan medvirke til at bringe klarhed over den virksomhed, som folketinget er unddraget viden om, og som det har vist sig at heller ikke skiftende ministre har kunnet kontrollere.

Vi er lidt skeptiske over for, hvilke muligheder et forslag som det, SF her fremsætter, vil få i praksis, men det skal ikke afholde os

[Tove Jørgensen]

fra at være positive over for ethvert initiativ, der vil gøre det muligt at bringe efterretningsvæsenet ind under befolkningens kontrol.

Det er da klart, at den sidste tids begivenheder virker foruroligende og i høj grad kan virke truende imod mennesker, der udøver deres lovlige politiske rettigheder. Derved kan efterretningstjenesternes virksomhed blive en trussel mod den ytringsfrihed, der ellers så højtideligt påberåbes af de borgerlige partier i strejkesituationer som BT-konflikten og lignende sager.

Jeg kunne godt tænke mig, hvis ministrene ville definere: hvad er nedbrydende virksomhed i efterretningsmæssig henseende, og hvordan skal den skelnes fra lovlig politisk virksomhed og lovlige demokratiske organisationer? Er det et spørgsmål om en anden politisk observans end det siddende folketingsflertals?

Jeg kunne også godt tænke mig at vide, hvilke garantier der er for, at efterretningstjenesternes EDB-registre ikke falder i hænderne på en eventuel fremmed besættelsesmagt, der ligesom tyskerne under anden verdenskrig skal beskytte landet. Det var en beskyttelse, der som bekendt kom til at betyde, at adskillige danskere mistede deres liv eller førlighed. Derfor er det meget utrygge forhold, der er omkring efterretningstjenesterne, men det er noget, vi vil komme ind på i næste uge under forespørgselsdebatten, så i første omgang vil jeg bede ministeren om eventuelt at komme med nogle svar på de spørgsmål her.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Nu har udviklingen formet det sådan, at jeg skal tale umiddelbart efter fru Tove Jørgensen, der har udtalt sig på kommunisternes vegne. Jeg skal kun sige, at jeg synes, det var helt rigtige betragtninger, fru Tove Jørgensen kom med heroppefra. Det er nødvendigt, at vi har kontrol med, hvad der sker i vore efterretningstjenesters forskellige afdelinger. Jeg kan garantere fru Tove Jørgensen for, at jeg, uanset hvilken regering vi har, altid vil være interesseret i det.

Jeg er også overbevist om, at fru Tove Jørgensen vil være med til at sikre en sådan kontrol, så længe kommunisterne ikke har magten. Jeg er desværre ikke sikker på, at

det vil holde, hvis fru Tove Jørgensens parti fik magten. Jeg kender intet eksempel fra noget socialistisk land – hvad enten det er kommunisme eller en anden form for socialisme – på, at det er lykkedes på mindste måde at føre kontrol med, at efterretningsvæsenet ikke foretager overgreb mod individets rettigheder.

Jeg vil sige om det forslag, der foreligger her, at det drejer sig dels om politiets efterretningstjeneste, dels om forsvarrets efterretningstjeneste. Jeg vil i dag ikke sige noget om forsvarrets efterretningstjeneste, eftersom vi på torsdag skal have en stor debat om den. Jeg har adskillige bemærkninger at fremføre i anledning af den betænkning, vi har modtaget, og i anledning af, at man har genoptaget undersøgelsen. Men som sagt, det gemmer jeg til på torsdag.

Tilbage er derefter politiets efterretningstjeneste. Jeg er enig med forslagsstillerne i, at der bør føres kontrol med, at de danske borgers grundlovssikrede rettigheder til punkt og prikke overholdes. Det var derfor, mit parti i sin tid var så interesseret i at få gennemført – og fik gennemført – et udvalg, der skal følge politiets efterretningstjeneste nøje, for dér drejer det sig om danske borgere. Det er det såkaldte Wambergudvalg. Jeg vil gerne benytte den anledning, som SF her har givet, til at drøfte, om vi ikke gennem oprettelsen af Wambergudvalget har opnået den betryggelse, der skal til for danske borgere, men den drøftelse skal efter min opfattelse ske i retsudvalget.

Men der er et enkelt punkt, som jeg agter under denne diskussion at tage op, og det er forholdet omkring telefonaflytninger. Jeg føler mig ikke ganske overbevist om, at vi ikke på dette punkt bør kunne sikre de danske borgers rettigheder bedre, end det i hvert fald synes at være tilfældet i øjeblikket, og det er et af de punkter, jeg gerne vil have drøftet med justitsministeren.

Lovforslaget, som det foreligger, mener jeg derimod ikke vil være til gavn for nogen, og derfor vil jeg ikke anbefale det gennemført.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti har i dag den samme indstilling til dette lovforslag, som da det blev fremsat sidste gang. Vi mener ikke, at det er nødvendigt med et ekstra udvalg, der

[Inge Krogh]

skal kontrollere forsvarets og politiets efterretningstjenester.

Mølgaard (DR):

Der er skabt en om ikke god, så i hvert fald vægtig baggrund for at forsøge at skærpe kontrollen med efterretningstjenesten med hele den affære, vi gradvis har fået mere og mere oprullet i de sidste måneder. Der er grund til at få debatteret efterretningstjenestens virksomhed og få ændret på et og andet. Dette lovforslag medvirker til debatten herom, og forslagsstillerne fortjener så vidt tak for forslaget.

Retsforbundets gruppe finder imidlertid ikke, at SFs model er heldig. De gidsler fra de politiske partier, som man vil have til at udføre en kontrol, kommer i en ret umulig situation, forekommer det os. Man lægger ansvaret et galt sted, uden at man i realiteten kan leve op til det ansvar, der lægges på de pågældende gidsler.

Det akutte behov for bedre retningslinjer, skærpede instruktioner og måske større agtpågivenhed fra den ansvarshavende ministers side er vi ikke spor uenige med forslagsstillerne i foreligger, men vi tror oprigtigt talt som sagt ikke på forslagens model. Vi imødeser dog gerne udvalgsarbejdets resultater og vil betragte dem fordomsfrit, og vi håber, at dette udvalgsarbejde bl. a. vil skaffe en belysning af, om der kunne være et formål med at få etableret en særlig ombudsmandsfunktion på dette område, og af mulighederne for at få skærpet instruktionerne for efterretningstjenesterne.

Vi vil imødesee dette udvalgsarbejdes resultat og så kigge på sagen igen, men indtil videre nærer vi en god portion skepsis over for forslagsstillernes model.

Wilhelm (VS):

Dette meget vigtige spørgsmål, som SF her tager op, er jo blevet om muligt endnu mere presserende, siden sidste gang det var oppe, men det må også være åbenbart for enhver, der interesserer sig alvorligt for disse ting, at forslaget i lyset af den senere tids afdækninger er blevet endnu mere, skal vi sige problematisk for at være rare over for vennerne i SF.

Jeg skal gerne rose SF for, at man har flyttet sig noget siden sidst. Dengang gik

man med brask og bram ind for, at der skulle være både en politiets og en forsvarets efterretningstjeneste, og når man til finanslovforslaget stillede ændringsforslag om afskaffelse af militæret, så undtog man udtrykkelig forsvarets efterretningstjeneste.

Nu siger man derimod, at man ikke accepterer, men tager til efterretning, at der eksisterer et militær og en forsvarets efterretningstjeneste, og den vil man så forsøge at få under kontrol, i øvrigt sammen med politiets efterretningstjeneste, som SF stadig finder helt nødvendig – her fremmaner man i bemærkningerne terrorismespøgelset til støtte og glæde for den almindelige højredrejning – og som man uden tegn på omtanke hævder ifølge sagens natur må være unddraget offentlighedens indsigt og kontrol. Det skal jeg senere vende tilbage til.

SF foreslår et parlamentarisk kontrolorgan, men lad os se på, hvad der blev sagt, sidst det var oppe, for to år siden. Det står i Folketingstidende 1975-76, sp. 8834 ff. Den socialdemokratiske ordfører sagde – og alt dette skal ses i lyset af, hvad vi siden har fået at vide:

»Vi har tillid til, at ministeren lever op til de forpligtelser, som i overensstemmelse med vores forfatningsskik påhviler ham ... «.

Altså: alt var i den bedste orden. Kristeligt folkepartis ordfører, der i denne sag kan stå som eksponent for samtlige borgerlige ordførere ved den lejlighed, sagde:

»... at der er garanti for, at ministeriet er sig sit ansvar bevidst og således fører nøje kontrol med, hvad der foregår af efterretningstjeneste her.«

Og hr. Erhard Jakobsen:

»Naturligvis sørger ministeren for, at tingene foregår på rette måde ... «.

Se, havde det nu været første gang, man var ført bag lyset, men forud havde der været tidligere justitsministres, som det senere viste sig, urigtige erklæringer om, at der slet ikke fandtes hemmelige kartoteker herhjemme. Der havde været Kejsergadesagen. Der havde været afsløringen af Arne Sejrs blikenslagerbande, som med ikke mindre end tre socialdemokratiske statsministres fulde vidende i årevis foretog aflytning af i hvert fald ét folketingsmedlem, nemlig kommunisten Alfred Jensen.

I debatten for to år siden sagde jeg som ordfører for VS bl. a.:

[Wilhelm]

»Der er hestetyve i dag, som der var i 1930'erne. Og det er ingen spøg. Man kunne grine ad det her, og jeg synes, efterretningstjenesterne er latterlige på mange leder og kanter, men det er andet end blot til at grine ad, for det er før sket – og det kan meget vel ske igen – det er før sket rent faktisk, og det bør vi huske, at hundreder af gode danske socialister har mistet livet, fordi de havde deres navne opregistreret hos efterretningstjenesterne på foranledning af folk som Hestetyven og den slags. Og det foregår naturligvis stadig væk.«

Se det var, som vi ved i dag, en helt korrekt vurdering af situationen, men hvad svarede justitsministeren? Han svarede:

»... det nytter ikke noget, at man den ene gang efter den anden fremsætter de mest fantasifulde påstande om dit og dat og så i samme åndedræt ønsker, at der skal sættes gennemgribende undersøgelser i gang, når det kan gøres meget enkelt ved at ringe til Echefen og få at vide, at dette aldrig nogen sinde har været inde under det arbejde...«

Der var altså fuld fod på det hele for to år siden.

Om SFs forslag må jeg konkludere, ligesom jeg gjorde sidst. Vi mener ikke, at der kan skabes en sådan kontrol. Vi mener, at der i høj grad bliver tale om en gidsselfunktion, at den slags udvalg luller folk i søvn, og kan derfor ikke medvirke til dets gennemførelse.

Jeg vil godt komme med en konkret bemærkning til noget, som undrer mig ved forslaget. SF underbyder med dette forslag i virkeligheden de registerforslag, der er kommet fra de radikale og fra retsforbundet. SF skriver udtrykkelig i bemærkningerne til dette forslag, at ifølge sagens natur må efterretningstjeneste foregå uden for offentlighedens kontrol. Både de radikale og retsforbundet har dog taget det skridt, at de har sagt, at der skal være fuld egenaces, altså fuld adgang til at se, hvad der er opnoteret på én selv såvel i politiets registre som i forsvarets efterretningstjenestes registre. Jeg synes, det er et underbud fra SFs side, når man blankt accepterer den almindelige påstand om, at alt dette skulle foregå i guldulighed.

Gert Petersen (SF):

Til beroligelse for hr. Wilhelm – og måske også for andre – vil jeg godt sige, at vi vil støtte det forslag fra de radikale og fra retsforbundet, der netop blev refereret til.

Så har jeg bare én bemærkning til til hr. Wilhelm, for jeg tror ikke, det er særlig frugtbart, at netop vi bruger tiden til at diskutere voldsomt indbyrdes. Jeg synes blot, at hr. Wilhelm skulle tænke på, at samtlige borgerlige partier og socialdemokratiet afviser dette forslag. Der må jo være en grund til det. Det må jo være, fordi disse partier måske alligevel mener, at der kan komme en kontrol med efterretningsvæsenet, som på en eller anden måde vil række videre end den kontrol, man har i øjeblikket.

Så vil jeg godt sige om selve sagen, at når man hører den måde, hvorpå spørgsmålet bliver behandlet her, så beklager man, at man ikke har to hoveder at tage sig til.

Når hr. Hjortnæs siger, at dette forslag har været fremme flere gange, og at der har været skiftende socialdemokratiske ordførere, så er det fuldkommen rigtigt. Der har tre gange været fremsat forslag i denne stil. Første gang var det den socialdemokratiske regering, som fremsatte forslaget. Anden gang var det os, da var det noget ændret, lidt mere vidtgående, men i princippet inspireret af det forslag, som den socialdemokratiske regering kom med i 1972. Og så er det tredje gang, vi står her nu.

Det er også rigtigt, at der har været skiftende socialdemokratiske ordførere. Der har så sandelig også været skiftende socialdemokratiske standpunkter, for i første omgang udtalte den socialdemokratiske ordfører – det var for resten en hr. Orla Møller – at en sådan kontrol med efterretningstjenesterne, både militærets – det måtte man erkende efter Kejsergadesagen – og politiets efterretningstjeneste var en nødvendighed, at det var en rimelig ting, og at det var et traditionelt socialdemokratiske forslag at få en sådan kontrol igennem.

Så må der altså være sket et eller andet fra 1972 til 1976, for da forslaget blev fremsat af os i en noget skærpet form, så var der ikke tale om, at den socialdemokratiske ordfører og justitsminister sagde: nej, nu går SF for vidt, vi fastholder vores forslag fra 1972. Nej, man sagde nu: vi skal overhovedet ikke have nogen anden kontrol end den, ministeren udøver.

[Gert Petersen]

Socialdemokratiet havde altså foretaget en kolbøtte. Så spørger man sig: Hvorfor? Hvad var der egentlig sket i mellemtiden? Ja, der var altså bl. a. sket det, at da vi drøftede forslaget den 23. april 1976, så havde vi haft en enorm skandale i forbindelse med efterretningsvæsenet, den, som hr. Wilhjelm netop omtalte. På denne baggrund afviste man altså at gennemføre et kontrolforslag.

Hvad er så situationen i dag? Ja, nu har vi igen haft en stor skandale i forbindelse med efterretningsvæsenet. Man kan altid henvise til, at skandalerne er nogle år gamle. Man kan hver gang fortælle offentligheden, at det er noget, der er overstået, det sker ikke igen. Men for det første betyder den ukontrollerede praksis, som man anvender, at misbrug kun kommer for dagen som følge af dygtigt journalistisk arbejde, og så kan det kun afsløres med nogen forsinkelse. Og for det andet bliver det altså noget trættende at høre hver gang, at det er noget, der er overstået, og nu sker det ikke mere.

I 1976 bedyrede modstanderne af det kontrolorgan, vi har foreslået, at sådan noget som det, der skete i 1950'erne, ikke ville blive gentaget, men de fortav, at det var blevet gentaget i slutningen af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne. Måske vidste de det ikke. Ja, måske vidste ikke engang de ansvarlige ministre det. Men så meget desto værre, og så meget desto mere brug er der for et kontrolorgan.

Parallellerne er helt påfaldende. I 1950'erne indgik efterretningstjenesterne en kontrakt med en privat efterretningsbande, den såkaldte blikkenslagerbande, som påtog sig at udspionere lovlige politiske organisationer herhjemme, udspionere politiske personer. Det sker ikke mere, sagde man til os i 1976. Det skete kun dengang. Nu ved vi derimod, at i årene 1969-73 indgik efterretnings-tjenesten igen kontrakt med en privat efterretningsbande, som påtog sig at infiltrere og udspionere lovlige politiske organisationer og personer, som er i opposition til det officielle Danmarks udenrigspolitik.

Så spørger man sig selv: hvad sker der mon i dag? Hvad får vi at vide i 1980 eller 1981? Hvad kommer der så frem om, hvad der skete i 1977 eller 1978? Med de fortilfælde, der ligger, må man anse det for helt givet, at noget vil der komme frem. Derfor synes jeg, man burde tage forslaget om et kon-

trolorgan alvorligt. Om det så skal udformes netop på denne måde, det er naturligvis noget, man kan diskutere, men jeg synes, man bør tage forslaget alvorligt.

Jeg sagde i 1976, at jeg var helt overbevist om, at der ikke kommer ro om efterretnings-tjenesterne. Da sagde man: sikke noget snik-snak, nu er sagen i orden, vi har vedtaget et dagsordensforslag - det var altså flertallet her - om, at der er fuld kontrol med efterretnings-tjenesterne, og nu er der skabt ro om dem. Undskyld, er det mig, der igen har skabt uro om dem? Er det et kontrolorgan, som har bremset nogle ting? Nej, de ting, som nu er kommet frem, er for det første ting, som efterretningstjenesterne, i dette tilfælde forsvarets, har lavet. Det er dem selv, der har givet anledning til uro. Det er for det andet kommet frem, fordi, nå ja, dygtige journalister har været på færde, og fordi forsvarets efterretningstjeneste åbenbart er så uduelig - også set fra et professionelt synspunkt - at den indgår kontrakt med en person som Hans Hetler, der derefter løber til pressen.

Men uroen er kommet igen, og uroen betyder ikke andet, end at der er kommet nye afsløringer frem, at det, som man for to år siden sagde ikke skulle gentage sig efter 1950'erne, gentog sig igen, og det gentog sig fra 1969 til 1973, og man spørger som sagt sig selv, hvad der sker i øjeblikket.

Jeg mener ikke, at vi kan affinde os med det, og jeg tror ikke, at demokratiet kan affinde sig med det. Det kan endnu mindre affinde sig med, at når så ministeransvaret skal gøre sig gældende og man skal afdække hele denne affære, ja, så lægger man helt åbenbart fra forskellig side den ansvarlige minister hindringer i vejen i opklaringsarbejdet. Jeg spørger, om man kan affinde sig med, og om det er foreneligt med ministerkontrollen - der tales så meget om ministerens ansvar her - at efterretningsofficerer brænder belastende materiale, tre dage før de rapporterer til ministeren, for så at kunne sige til ham, at det materiale råder de desværre ikke over længere. Punktum. Fuldt stop.

Kan man affinde sig med, at selv den spagfærdige regeringserklæring fra 1968 om, at ingen dansk statsborger må registreres alene på grund af politisk overbevisning, og at alle sådan opbyggede kartoteker skal tilintet-

[Gert Petersen]

gøres, at dømme efter kommissionsdomstolens beretning endnu ikke var ført virkelig ud i livet i 1974? Ifølge kommissionsdomstolen er det jo en fortjeneste hos venstreforsvarsministeren, hr. Brøndum, at han opdagede, at den ikke var ført ud i livet, det var i 1974, og han fik så sat skub i efterretningstjenesten.

Kan man affinde sig med, at efterretningstjenesten – om det er igennem forsvarrets efterretningstjeneste, det er kommet frem, hvad politiets efterretningstjeneste gør, ved jeg ikke – lige indtil autodafeen den 10. juni i år opretholdt sin egen som organisationskartotek camouflerede personregistrering af folk, der beskæftiger sig med lovlig politisk virksomhed? Kan man affinde sig med, at efterretningstjenesten gennem sin agentbände aflytter militærnægternes generalforsamling? Er militærnægtere ikke en lovlig organisation i dette land? Kan man affinde sig med, at man gennem denne agentbände planlægger tyveri af dokumenter vedrørende kampen mod fællesmarkedet fra et lovligt politisk parti, ud fra en eller anden mystisk betragtning om, at de, der bekæmper fællesmarkedet, også er mod NATO og dermed mod dansk udenrigspolitik, og så er det altså på kanten af nedbrydende virksomhed, kan jeg forstå? Jeg ville også meget gerne have defineret begrebet »nedbrydende virksomhed«.

Kan man affinde sig med, at når forsvarsministeren så sent som sidste onsdag bliver spurgt, om forsvarrets efterretningstjeneste fortsat har planlagt agenter og infiltrationsfolk i loyrlige politiske organisationer, så svarer han: det kan jeg ikke svare på? Hvorfor kan forsvarsministeren ikke sige nej til et sådant spørgsmål og dermed basta: selvfølgelig har forsvarrets efterretningstjeneste da ikke planlagt agenter i loyrlige politiske organisationer, hvad skulle den det for? Det sagde forsvarsministeren ikke. Han sagde: det vil jeg ikke udtale mig om. Og så må vi andre jo drage vore konklusioner.

Endelig: kan man affinde sig med, at samme forsvarsminister på spørgsmålet om, hvad der skete i en afdeling i hans ministerium, må svare: det ved jeg ikke; jeg ved da ikke, hvad der er sket; jeg ved da ikke, hvad det er for nogle navne, der står skrevet op, og hvad for nogle agenter de har haft og sådan noget, det må I meget have mig undskyldt? Ja men altså ærlig talt!

Hr. Hagen Hagensen og andre har herfra talt om ministeransvar. Det hørte vi også for to år siden. Nu bliver vi snart nødt til at tage det dér med ministeransvaret alvorligt. Jeg er ikke ude på noget, der ligner heksejagt. Jeg mener, at ministeren har et stort arbejde, og det er vanskeligt at kunne overkomme det hele, men hvis der skal være mening i al den tale om ministeransvar, at ministeren alene har ansvaret osv., så er der grænser for, hvor længe folketetinget, hvis det skal bevare sin egen selvrespekt over for befolkningen, kan affinde sig med denne situation.

Jeg ville foretrække, at man skabte et sådant kontrolorgan, for jeg tror ikke, at en enkelt minister kan overkomme den kontrolopgave alene, selv om det parlamentariske ansvar naturligvis må ligge hos ham. Det må helt åbenbart være en meget stor opgave at følge med i, hvad efterretningstjenesterne foretager sig, og forhindre misbrug. Jeg synes, det er for meget at lægge over på en enkelt mands skuldre. Ellers undgår man ikke på et eller andet tidspunkt den helt store skandale med deraf følgende rigsretsanklage osv.

Wilhelm (VS):

Jeg forstår ikke helt teknikken her med, at vi åbenbart skal bruge vores taletid, før ministeren vil svare, men det er der jo ikke noget at gøre ved. Så må vi fortsætte med korte bemærkninger til den tid.

Må jeg først sige til hr. Gert Petersen, at det er nu nødvendigt at tage den debat også på venstrefløjen. Vi mener faktisk, at dette tilslører de problemer, der er med efterretningstjenesterne. Vi har i VS for længst draget en anden konklusion, nemlig at vi er imod disse efterretningstjenester, ønsker at få fjernet enhver bevilling til dem, fordi vi bedømmer deres funktion sådan, at de er et led i statsmagtens mulighed for at intimidere politiske modstandere. Jeg synes, at det, der er kommet frem, beviser, at dette er det primære led. Vi har aldrig set funktioner fra disse tjenester, som kunne have en vis berettigelse, og som ikke kan karakteriseres som ganske almindelig politivirksomhed. Derfor.

Jeg mener, det er forkert, når hr. Gert Petersen slutter, at når samtlige borgerlige partier afviser forslaget, er det et udtryk for, at der kunne komme oplysninger frem. Det tror

[Wilhelm]

jeg simpelt hen er en fejlurdering, bl. a. af det radikale venstre, bl. a. af retsforbundet, bl. a. af store kredse i partiet venstre, som i disse situationer har en mere liberal tradition end f. eks. socialdemokratiet. Jeg tror faktisk, at der er noget rigtigt i den beretning, der går om, hvornår Sejrbandens aflytninger blev stoppet, og at det i virkeligheden var en tidligere venstrestatsminister, der tvang den socialdemokratiske regering til at få stoppet de aflytninger. Jeg tror faktisk, der er en større frihedstradition i visse kredse af det parti i sådanne intrikate sager som denne, end der er i meget store dele af socialdemokratiet.

Jeg har et par spørgsmål at stille ministeren eller ministrene – så mange det overhovedet er muligt at få til at deltage i en debat om disse problemer.

I debatten for to år siden nævnte jeg en række eksempler, hvor efterretningstjenestene, der skulle beskytte de borgerlige frihedsrettigheder og sikre grundlovens overholdelse, ikke havde kunnet bistå mennesker eller grupper, for hvem disse rettigheder var trådt under fode. Det var indbruddene, hvor man stjal SF-kartoteker omkring 1960. Det var indbruddene, hvor man stjal Atomkampagnens kartoteker nogle år senere. Det var indbruddene, hvor man stjal SUF-kartoteker og -stempler i København. Det var indbruddene, hvor man stjal kartotekerne fra SF i Århus højt oppe i 1960erne osv. Dengang svarede ministeren – Folketingstidende 1975–76, sp. 8848:

»Vi har intet kendskab til det, men én ting er langt mere afgørende: der er *ikke* tale om, at politiets eller militærets efterretningstjenester har været blandet op i sådanne sager.«

Se, nu ved vi, at de var blandet op i Kasper Neergaard-sagen med forsøg på tyveri af en lovlig politisk organisations kartoteker. Vi ved fra det, der er kommet frem i det sidste halve år, at forsvarrets efterretningstjeneste havde kendskab til ophavsmændene til den strafbare kampagne, der blev ført mod to kvindelige VS-folketingskandidater i januar 1968. Så vil jeg gerne spørge justitsministeren: Tør han gentage sin forgængers erklæring fra for to år siden om, at ingen af efterretningstjenesterne har været blandet op i de andre eksempler, jeg har nævnt: kartotekstyverierne, 4 eksempler? Tør han garantere, at der ikke i de 30 »requests«, vi ikke kan få noget at vide om, ligger opgaver af f. eks.

denne art, måske med direkte tilknytning til de eksempler, der her er nævnt?

Endelig vil jeg gerne spørge ministeren: agter han, som hr. Hagen Hagensen har luftet, at offentliggøre instrukserne – for nu at være meget beskeden – for efterretningstjenestene? En ting til: agter han at offentliggøre det notat, som forsvarrets efterretningstjeneste sendte daværende minister Orla Møller den 15. juni 1977?

Den fg. formand (Arentoft):

Jeg skal gøre hr. Wilhelm opmærksom på, at forsvarsministeren ikke havde bedt om ordet.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Til fru Tove Jørgensen skal jeg specielt om spørgsmålet om registres kassation sige, at der er udarbejdet planer, der kan sikre en aldeles øjeblikkelig kassation i de tilfælde, fru Tove Jørgensen gjorde opmærksom på.

Til hr. Wilhelm skal jeg sige, at jeg føler mig aldeles overbevist om, at efterretningstjenesten til enhver tid holder sig inden for de rammer, der er opstillet af lovgivningen og af dette folketing og af dens minister. Jeg har ikke nogen overvejelser om at gøre instrukser, der nødvendigvis må udføres og udformes ganske detaljeret, offentlige.

Endelig skal jeg sige til hr. Hagen Hagensen, at jeg er vidende om, at forsvarsministeren er helt indforstået med at lade kommissionsbetænkningen tilgå samtlige folketingets medlemmer.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg kan forstå, at den nuværende justitsminister i hvert fald er blevet så klog af skade, at han nøjes med at sige, at han er aldeles overbevist om osv., og ikke gentager forgængerens ord om, at én ting er mere afgørende: der er *ikke* – det er kursiveret her i Folketingstidende, det er ikke mig, der understreger det – tale om, at politiets eller militærets efterretningstjenester har været blandet op i sådanne sager.

Alligevel synes jeg nok, at der kunne være grund til at spørge, hvor ministeren har den overbevisning fra, at efterretningstjenestene holder sig inden for loven, når det i en of-

[Wilhelm]

fentliggjort kommissionsdomstolsberetning fra den 1. december 1977 er nævnt, at man direkte har været i samarbejde med denne bandeleder, som opfordrer til tyveri af dokumenter fra et lovligt politisk parti, og at efterretningstjenesterne har været vidende om denne opfordring til tyveri, uden at de åbenbart har fortalt det til nogen, meddelt det til ministeren, sat noget i gang for at forhindre dette tyveri – vel snarere tværtimod.

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg må indrømme, at jeg ikke føler mig helt så tryk, som ministeren gør, ved, at der ligger retningslinjer for destruktion af registre, ikke når man tager den udsivning, der har kunnet finde sted til folk som Hetler o. lign., i betragtning.

Dernæst savner jeg en definition af »nedbrydende virksomhed«, og hvordan det skelnes fra almindelig, lovlig politisk virksomhed.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det var justitsministerens bemærkning om, at han følte sig fuldt tryk ved efterretningstjenesten. Jeg har været nede og sikret mig, at det skal opfattes på den måde, at det er politiets efterretningstjeneste, og i så tilfælde tror jeg også, at der er baggrund for at udstede denne erklæring.

Jeg vil gerne sige, at hvis det havde været forsvarrets efterretningsvæsen, så ville jeg ikke kunne stole på en ministererklæring om, at alt foregik efter de erklæringer, der er udstedt. Når jeg ikke kan det, så er det på grund af den betænkning, der er kommet fra kommissionsdomstolen. Der har jo været tale om ganske klare overtrædelser. Men som sagt, det vil jeg gerne vente med at diskutere til på torsdag.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Til såvel hr. Bernhard Baunsgaard som hr. Wilhelm: jeg går ud fra, at begge de herrer, som hr. Bernhard Baunsgaard også sagde det, er klar over, at jeg kun kan udtale mig om mit ansvarsområde, og at jeg ikke er berettiget til at udtale mig om andet end mit ansvarsområde. Deri ligger i øvrigt ingen vurdering.

Til fru Tove Jørgensen: jeg er ikke i besiddelse af nogen autoriseret oversættelse af ud-

trykket »nedbrydende virksomhed«. Mon dog ikke vi hver for sig har en ganske klar fornemmelse af, hvad der ligger i udtrykket?

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg noterede mig justitsministerens sidste ord, som givetvis var meget omhyggeligt valgt. Så vil jeg da gerne bede forsvarsministeren udtale sig om sit ansvarsområde, om han kan stå inde for, at forsvarrets efterretningstjeneste overholder loven.

Der ligger helt klart i det, som er kommet frem for kommissionsdomstolen, at forsvarrets efterretningstjeneste har opfordret Hans Hetler til at skaffe et dokument fra det kommunistiske parti. Hvordan han ville skaffe det, måtte han selv ligge og rode med; han kunne stjæle det, hvis han anså det for at være den nemmeste måde. Det ligger helt klart.

Det ligger også helt klart, at forsvarrets efterretningstjeneste gav Hetler penge, for at han kunne købe illegale våben, idet han havde fået den idé, at der nu var et stort marked for illegale våben. Er det ikke også at overtræde loven? Er det ikke at opfordre til at overtræde loven?

(Kort bemærkning).

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg vil også gerne høre, om forsvarsministeren vil give en definition af, hvad »nedbrydende virksomhed« er. Jeg kunne især tænke mig at høre, hvad nedbrydende der kan ligge i, at soldater står foran en kaserne og deler løbesedler ud.

Forsvarsministeren (Søgaard):

Jeg vil gerne sige til fru Tove Jørgensen, at nedbrydende virksomhed foregår på den måde, at man har ulovlige arbejdsvægringer eller nedlæggelser på en kaserne, hvor organisationer eksempelvis kan være involveret i noget sådant. Det er det, der kaldes nedbrydende, ulovlig virksomhed.

Så vil jeg gerne sige til hr. Gert Petersen, at den situation, som hr. Gert Petersen efterlyser, står ganske klart beskrevet i de bestemmelser, som enhver efterretningstjeneste naturligvis må overholde, nemlig landets love og de instrukser, der er udarbejdet for for-

[Forsvarsministeren]

svarets efterretningstjeneste. Det står ganske klart, at den som alle andre statslige organer skal overholde disse bestemmelser. Hvis den ikke gør det, så er det givet, at den skal tiltales som alle andre, og det vil også fremgå af kommissionsdomstolens beretning.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det må ikke efter denne debat stå tilbage, at »nedbrydende virksomhed« er ulovlige arbejdsnedlæggelser. Der eksisterer jo en række arbejdsnedlæggelser, som aldeles ikke er ulovlige, selv om de er overenskomststridige, og jeg mener, at vi er nødt til at skelne meget skarpt imellem det. Ulovligt betyder kriminelt – overenskomststridigt betyder bare, at man overtræder en kontrakt, det er ikke kriminelt i sig selv. Jeg kan ikke tro, at det på nogen måde er en dækkende definition på »nedbrydende virksomhed«, at det bare skulle være ulovlige arbejdsnedlæggelser. Men som sagt tror jeg, at det ville tjene alle parter bedst, om vi gemte den diskussion til på torsdag.

(Kort bemærkning).

Wilhjelm (VS):

Jeg forstod, at forsvarsministeren må have glemmt, at jeg stillede ham et spørgsmål, så jeg skal gerne gentage det: agter forsvarsministeren at offentliggøre det notat, som forsvarrets efterretningstjeneste sendte hr. Orla Møller vedrørende skema E 1013 den 15. juni 1977?

Baggrunden for spørgsmålet er ganske enkelt, at der skete en bevidst vildledning af folketinget gennem ministerens besvarelse af hr. Gert Petersens spørgsmål, og det er ikke uden interesse at få at vide, hvor den vildledning foregik. Var det daværende forsvarsminister Orla Møller, der bevidst vildledte folketinget, eller kom han til det, fordi han simpelt hen blev vildledt af det notat, han modtog? Vil altså den nuværende forsvarsminister i forlængelse af den debat, der har været om det spørgsmål, offentliggøre det notat, som FET sendte hr. Orla Møller den 15. juni sidste år?

(Kort bemærkning).

Tove Jørgensen (DKP):

For det første er jeg enig med hr. Bernhard Baunsgaard i, at strejker ikke er ulovlige og altså ikke kan betragtes som nedbrydende virksomhed.

Så kunne jeg godt tænke mig at høre fra ministeren, hvad der berettiger, at soldater, der står og uddeler løbesedler, bliver optaget i et EDB-register og bliver registreret og bliver anbragt, Gud ved hvor.

Den fg. formand (Arentoft):

Hr. Gert Petersen har ordet for en kort bemærkning, og så må vi nok til at indskrænke de korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg var glad for at høre forsvarsministeren sige, at alle i dette land skal overholde lovene, også tjenestemænd inden for efterretningsvæsenet.

Så vil jeg godt høre, om forsvarsministeren agter at undersøge nærmere de oplysninger, der kom frem i kommissionsdomstolens rapport på side 64, hvor det oplyses, at Hetler havde fået kendskab til, at det kommunistiske parti udarbejdede en slags intern betænkning om Danmarks situation, hvis modstanderne af EF tabte folkeafstemningen. Må jeg have lov til at sige, at det gjorde vi også. Det tror jeg faktisk mange partier har gjort. Her får vi at vide, at det er skam en alvorlig sag, og at det er fuldkommen rimeligt, at den må efterretningstjenesten have fat i, når det er et kommunistisk parti, der udarbejder den. Det oplyses af Schmidt, at Fournais dispenserede fra et ellers iværksat forbud mod infiltrering. Alligevel var de ikke dygtige nok til at få fat på rapporten. Dem om det.

Ja men hvad er det for noget? Vil det ikke sige, at man her har været ude på at krænke landets love, hvis ellers dette er rigtigt? Det kan da ikke være meningen, at fordi et parti udarbejder en intern rapport eller betænkning om, hvad man vil gøre i tilfælde af, at man taber et valg, så er det noget, som efterretningstjenesten med alle midler skal have lov til at sætte sig i besiddelse af. Hvor er vi så henne? Jeg går ud fra på baggrund af det, forsvarsministeren har sagt, at han vil undersøge det spørgsmål nærmere og drage de ansvarlige til ansvar.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Kun i anledning af, at vi er inde på at definere arbejdsnedlæggelser og strejker: der kan forekomme ulovlige strejker. Hvis dette folketing har vedtaget, at nu ophører arbejdsnedlæggelser og strejker, nu går man i arbejde fra f. eks. næste mandag, og man så fortsætter, så er den ikke alene overenskomststridig, men så er den også ulovlig. Men langt, langt den største del af arbejdsnedlæggelserne og strejkerne er jo i værste fald kun overenskomststridige, aldeles ikke ulovlige. Der breder sig på dette punkt et desværre helt utilstedeligt sløseri med det danske sprog, og derfor er det meget væsentligt, at det bliver præciseret, at arbejdsnedlæggelser normalt *kun* er overenskomststridige. De er ubehagelige, bør ikke forekomme, men de er kun overenskomststridige. Ordet »kun« brugt i forbindelse med dette, at de bliver kaldt ulovlige; det er noget meget værre.

Hagen Hagensen (KF):

Det synes, som om man er ved at tage hul på den debat, der skal foregå på torsdag. Jeg skal prøve på at lade være med at gøre det, for jeg synes, det vil være forkert, men hr. Bernhard Baunsgaard, der selv siger, vi skal gemme det til næste uge, kommer jo gentagne gange ind på spørgsmål, der vedrører det, der skal drøftes på torsdag.

Jeg synes bare, der skal være klarhed i tingene, så at de er sat nogenlunde på ret plads, og jeg er lige så lidt som justitsministeren i besiddelse af nogen autoriseret oversættelse af ordene »nedbrydende virksomhed«, men jeg ved lige så vel som han – hvad vi vist alle ved – hvad der forstås derved, som ministeren også sagde. Jeg vil bare sige i forbindelse med de bemærkninger, der har været om overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, og hvad der i øvrigt er blevet fortalt, at det er i hvert fald en ting, som ikke gælder for dem, der er indkaldt til aftjening af værnepligt. Der er et ganske særligt forhold, der gør sig gældende her, og det skal i hvert fald ikke blive stående, at man kan karakterisere en arbejdsnedlæggelse blandt dem, der aftjener værnepligt, som *kun* værende en overenskomststridig nedlæggelse af arbejdet, eller som andre har sagt det: en strejke, som jeg forstod ikke var ulovlig. Det

er den, og det er noget af det, som jeg forstår ved det, der hører ind under »nedbrydende virksomhed«.

I øvrigt skal jeg ikke tage hul på den debat, vi skal have på torsdag.

Forsvarsministeren (Søgaard):

Jeg skal heller ikke fortsætte debatten, som jo skal genoptages på torsdag, men kommer til at sige i anledning af det spørgsmål, som hr. Wilhjelm har stillet vedrørende notatet af 13. juni, at det som en række andre papirer er et arbejdsblad, som naturligvis ikke kan offentliggøres.

Det andet, der er spurgt om, er, hvad man forstår ved nedbrydende virksomhed. Jeg kan forstå, der er en uenighed om, hvad man mener hermed. Når jeg taler om arbejdsnedlæggelse, så er det på en kaserne, så er det fra soldater, der er undergivet den militære straffelov, og det er noget andet end det, hr. Bernhard Baunsgaard og andre har været inde på. Det er en ulovlig nedbrydende virksomhed, når man nedlægger arbejdet under den militære straffelov.

(Kort bemærkning).

Tove Jørgensen (DKP):

For det første ville jeg gerne fra forsvarsministeren have sikkerhed for, at oplysninger ikke videregives til fremmede magter.

For det andet vil jeg lige sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at der er jo ikke grænser for, hvad der kan vedtages ved lov i dette ting. Kommunistloven i 1941 blev vedtaget på 1 time og 40 minutter til samtlige 3 behandlinger. Den lov, der sendte flere hundrede kommunister i døden i tyske koncentrationslejre, tog det dette ting 1 time og 40 minutter at vedtage.

Det er måske disse erfaringer, der gør, at vi bliver betænkelige ved, hvad der kan ske, hvis vi bare giver frit løb. Det skal man lige huske på, når man beskylder kommunisterne for at ville gøre dit og dat. Kendsgerningen er, at man aldrig har kunnet påvise noget sted, hvor vi har brudt de demokratiske regler her i landet, men at de partier, der her angriber os, vitterlig har gjort det i praksis, og det er altså sket her i tinget.

Den fg. formand (Arentoft):

[Den fg. formand]

Hr. Bernhard Baunsgaard har ordet for en kort bemærkning. Jeg gentager, at vi nok må til at slutte med de korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil meget gerne engang drøfte problemet igennem med fru Tove Jørgensen om det, der skete i 1940 og 1941, men jeg tror nu nok, at det var en noget forenklet fremstilling, fru Tove Jørgensen gav dér, selv om jeg ikke på noget tidspunkt ønsker at forsvare det, der skete. Men der skal nu flere ting med, før man har det rigtige billede.

Må jeg sige til ministeren, at jeg er glad for, at han benyttede anledningen til at præcisere, hvornår der kan være tale om nedbrydende virksomhed i forbindelse med arbejdsvægning og strejker på kaserne. En renovationsarbejder ansat på en kaserne må ikke på noget tidspunkt kunne falde ind under den definition, og det kunne han under ministerens første forklaring, hvis han nedlagde sit arbejde.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg mærkede mig, at da forsvarsministeren svarede, så svarede han ikke på mit spørgsmål, om han vil undersøge omstændighederne omkring et af efterretningstjenesten planlagt tyveri af et lovligt dokument i et lovligt politisk parti og – hvis det viser sig at være rigtigt, det, som i hvert fald fra nogle sider gøres gældende i kommissionsdomstolens rapport – drage de ansvarlige til ansvar. Nu skal jeg lade være med at forlange et svar netop i dette hellige øjeblik. Vi vender tilbage til den sag på torsdag, og så kan ministeren forvente, at der også vil komme spørgsmål om andre sider af det, som er kommet frem. Det kan ikke være sådan, at det er kommissionsdomstolen selv, der afgør, hvad der videre skal ske. Det må til syvende og sidst være dette folketing.

For mit vedkommende slutter jeg nu, og vi mødes så på torsdag. Så har ministeren jo tid til at tænke sig om og prøve på at finde ud af, hvad der egentlig er foregået, for det er stadig væk kun toppen af isbjerget, som er kommet frem. Det kan vi også udlæse af kommissionsdomstolens rapport.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Arentoft):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af adoptionsloven [af Inger Stilling Pedersen (KrF) m. fl.] (Lovforslag nr. L 103. Fremsat 22/11 77).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 6 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

6) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af adoptionsloven. (Godkendelse som adoptanter) [af Bolvig (RV) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 107. Fremsat 24/11 77).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

De to lovforslag, som jeg af praktiske grunde vil omtale under ét, indebærer ganske afgørende ændringer i forhold til de tilsvarende regler i den adoptionslov, der har været gældende siden 1. april 1976. Siden denne dato har afgørelser om godkendelse af adoptanter været henlagt til adoptionssamråd ved de amtskommunale socialcentre. Samrådet består af en læge, en jurist og en socialrådgiver, og samrådets afgørelse kan påklages til adoptionsnævnet, der består af en jurist som formand, fire læger med hver sit speciale, en psykolog, en socialrådgiver og to yderligere medlemmer, der ikke repræsenterer nogen speciel ekspertise på adoptionsområdet.